

© ESKY

סיפור לשבת

ספורה של מגלה

"אמא מזל טוב, הנכדה שלך התארכה!", שמעתי את קולה של בתי מעבר לקו.

בתי מתגוררת בארץ ישראל והתקשרה לבשר לי כי נכדתי הבכורה התארכה. "מזל טוב", עניתי לה בהתרגשות ומחתי לשאול, "מי החתן?" "הוא בן למשפחה חשובה ממשפחת פישר". לא אהרה התשובה להגיע. ברק הכה בי.

"פישר?" כששרה שניד מספרת את הסיפור עיניה בורקות. המשפט הנדוש "עולם קטן", מתחיל לקרום עור וגידים. "באותו רגע נזכרתי בסבתי לינה פישר. אשה שבזכותה קראו את מגלת אסתר בשנת תר"ע (1910) בעירה סויקה על גבול רוסיה-פולין".

תחלתו של הסיפור מאות שנים אחורנית, בעירה היהודית סויקה. לינה פישר דפקה בדלת ביתו של ר' אהרן ויגל. הדלת נפתחה על ידו. "כן?"

ר' אהרן ויגל עשיר העירה פתח את הדלת, ומולו לינה פישר, ליבו התמלא חמלה. לינה רק בת 19, וזה חצי שנה מאז בעלה נסע ועדין לא שמעה ממנו, היא נותרה בביתה, מגדלת את בנה בן השנה בגפה, בעוד בעלה נסע לחפש את מזלם באמריקה. "אנחנו רעבים", אמרה לו. בקולה צליל של תחנון.

"כלם רעבים, מצב האכל בכי רע", ענה הגביר. "לא באתי לבקש אכל, באתי להציע לך עסקה", התריסה לעמתו. עיניו נפערו בשאלה.

"אני מוכנה להסתכן ולעבר את הגבול כדי לקנות מזון רב ככל האפשר. אביא לכם ולנו מוצרי מזון אף אין לי כסף לרכש אותם, אתה תספק את הכסף ואני אספק סחורה לשנינו". ר' אהרן ויגל הביט בנערה הצעירה מולו שנחישותה הותירה בו רושם עז.

"יש לי בקשה נוספת: עוד מעט פורים, יש לי משפחה מעבר לגבול שמחזיקה ברשותה מגלה שלי, תהיי מוכנה להביא את המגלה?" החליט ר' אהרן לנצל את ההזדמנות שנקרתה בפניו.

לינה פישר הנהנה בראשה לאות הסכמה. בתוך דקות נח בגדה סכום גדול של כסף. לינה פישר החלה להתכונן. ראשית רכשה בד עבה. במשך יומים תפרה שמלת אהל רחבה.

- 30 בחלק הפנימי של השמלה - עשרות כיסים שיכילו מוצרי מזון רבים ככל האפשר, בשר מעשן ועוד... היא עמדה מול המראה והביטה בדמות הצנומה שנראתה מגחכת מעט עם שמלת האהל מעליה. שימי הקטן החל לבכות. היא מהרה להרגיע אותו. בעודה מנענעת את העריסה נזכרה בבעלה אברהם, ועיניה נתמלאו דמעות.
- 35 אביה עסק במקצועו כעורך דין נחשב באירופה, אך נפטר בפתאומיות בגיל צעיר מאד. בן עשרים ושמונה היה במותו, כשהוא מותיר אחריו את אשתו אלמנה. היא נשאה בשנית ועקרה לעינה סויקה על גבול פולין-רוסיה, שם גדלה אותה.
- בהגיעה לפרקה נשאה לבחור בשם אברהם פישר. הורי החתן נתנו להם חממת פרחים ממנה התפרנסו בכבוד. בעלה לא היה עוזב לאמריקה לולא המכה שנחתה עליהם.
- 40 ימים קשים באו עליהם, הבולשביקים במקום מגוריהם הציבו בפניהם עבדות, או שימכרו להם את חממת הפרחים או שהחממה תחרס ותלקח מהם בכוח. אברהם מכר את החממה. ואז נפלה ההחלטה: "אני נוסע לאמריקה ושם אמצא מקום מגורים ואשלח להביא אותך ואת שימי הקטן". רוב הכסף ממכירת החממה שמש לקנית דרכון. כשנפרדו בדמעות, השאיר לה סכום כסף שנותר והבטיח שעד מהרה יתאחדו כמשפחה.
- 45 בחצר ביתם גדלו ירקות מהם ניזונו. הכסף אזל במהרה והקשיים נערכו בזה אחר זה. הבדידות אכלה אותה. הרעב - עוד יותר. קשה היה להשיג מזון, באותו זמן זה היה בלתי חקי להעביר מזון מעבר לגבול. מי שנתפס נענש קשות.
- שימי נרדם, ולינה התנערה מהמחשבות המעיקות שאפפו אותה.
- היא חיבת לצאת לדרך. לבושה בשמלת האהל העבירה את שימי לבית דודתה ונצאה לדרך. קר עז קדם את פניה כשעלתה לרכבת.
- 50 בנדיה נירות מזיפים. הדרך לפולין עברה בשלום, מלבד מבטים בודדים שנשלחו לעבר דמותה ששדרה עליבות, לא משכה תשומת לב מיחדת.
- לינה הגיעה בשלום, ומנד פנתה לכתבת שנתן בנדה הגביר. הם קיבלו אותה בחמימות, היא שטחה בפניהם את בקשתו של גביר העיירה, הם נענו ברצון, ומהרו להביא את המגלה, את המגלה עטפו במספר עטיפות ואחלו לה הצלחה לא לפני שלקחו אותה לשוק השחור, שם רכשה מאה קילו מזון. שעות של עבודה עברו עליה עד שהצליחה לסדר את האכל בתוך הכיסים הפנימיים.
- 55 "סבתא תמיד ספרה לי על כך בהומור-מה", מספרת שרה שניד. "התנדודתי כמו ברוז, הכל היה כל כך כבד, במחשבה לאחור איני יודעת מהיכן שאבתי אמצ", כך ספרה לינה פישר, לימים, לנכדתה שרה שניד.
- 60 אולי היא לא הבינה מהיכן האמצ, דבר שלא מנע ממנה להמשיך. בהליכה מאמצת, היא הצליחה לעלות על הרכבת חזרה, מקנה כי לא יבחינו במראה המיחד והמשנה שלה.
- "והנה הגענו לתחנת המעבר. חילים רוסים רבים מהרגיל עלו לרכבת והתחילו לעבור בקרונות. הם בדקו בקפדנות כל שקית וכל כיס.
- והנה מצאו אדם שהבריח קפסה קטנה אחת. החילים צוו עליו לעמד באמצע הקרון ולעיני כלם ירו בו למות. הזריות המשיכו; הם ירו ללא רחמים".
- 65

70 "גופי רעד. מאה קילו שעלי לא הותירו בי ספק כי דיני נחרץ למיתה באופן ודאי. חשבתי על אברהם בעלי, על הורי הזקנים, על שימי הקטן שלי. ואז בהחלטת פתע תפסתי בחוזקה את מגלת אסתר בין אצבעותי. ידעתי שאין לי הרבה זמן. החילים מתקרבים לקרון בו ישבתי. הרבבת נסעה במהירות גבוהה. התקרבותי לפתח: "בזכות מרדכי היהודי, בזכות אסתר המלכה..." צעקתי ועם המגלה בידי, ומאה קילו מזון רך על גופי, קפצתי החוצה.

התגלגלתי במדרון, כשמאות המוצרים גורמים לי לחבלות חזקות. כשנעצרתי מנפילתי, הפאבים היו עזים. הכרתי את עצמי לקום, זחלתי מטר ועוד מטר, כשכבד הדברים שעלי מקשה את הזחילה. בשעות החשכה הגעתי לגבול ובחסות האפלה הצלחתי לחצות אותו בלי שנעצרתי". שרה שניד מתרגשת כשהיא משחזרת את מלותיה של סבתה.

75 לינה פישר הצליחה לחזור לעירה. במשך חדשים שכבה במטתה ללא יכלת תזונה. כל גופה חבול במכות יבשות, שכללו מספר צלעות שבורות וסדקים בעצמות. שימי הקטן לא הבין מה קרה לאמא שלו ולמה דודתו צריכה לטפל בו.

היא שכבה במטה כשגביר העירה הגיע עם מנן אנשים להקריא לה את המגלה. "בזכותה זכינו לקרוא ממגלה כשרה, מגיע לה לשמוע". דמעות התגלגלו במורד לחייה, הפאב התעמעם כששמעה את המילים. בלבה נשאה תפלה שגם לה יתרחש נס והיא תתאחד עם בעלה.

80 האכל הספיק לתקופה ארצה יחסית. לאחר מספר חדשים שמעה לראשונה מבעלה אברהם. המסר הגיע אליה כי הפרטיסים בדרך. לינה לא ידעה את נפשה מרב אשר. הנסיעה באננה עברה באטיות מרגיזה. שם באמריקה זכו משפחת פישר לאחוד מחדש. הם רכשו חנות ממתקים, אברהם למד ומכר בחנות, ולינה תפרה מעילי גשם עד שהמשפחה התרחבה. והיא התמסרה לגדולם של בנה ובתה שנולדו.

85 "אני הייתי נכדתה הראשונה של סבתא לינה. באמריקה סבתא הייתה דמות שונה, שיכת לעבר. במסבת הסיום שלי לא הזמנתי אותה, והיא לא ותרה. באמצע ההרצאה של המנהלת, דמות עטויה במטפחת וסל גדול בידה עלתה על הבמה והתישבה לצדם של כל מורותי.

90 ממקום שבתי ליד אמי ראיתי את הסבתא שלא הסכימה לוותר. לא אז, ובטח לא עכשו. התבישתי בעצמי. סבתא נופפה לעברי ואני חוכתי. עליתי לבמה ומשכתי אותה לשבת לצדי. מדי פורים התאספנו כל המשפחה וקראנו מגלה בזמן שסבתא הייתה מספרת את המגלה הפרטית שלה. בשנת תשל"ד (1974) סבתא אישה חזקה ובריאה בדרך כלל, חלתה. לאחר שלושה חדשים קשים בהם לא שמענו תלונה אחת על סבלה, החזירה את נשמתה לבורא, מותירה אחריה נכדים ונינים שלא שוכחים אותה.

95 "כשסבתא הגיעה באננה לאמריקה החליטו הפקידים משום מה ששם משפחתה יהיה וישינסקי. היא לא התנפחה עם הפקידים וקבלה את השם החדש בציתנות. שם המשפחה - פישר, נשכח במשך השנים".

100 שרה שניד מתקשה להסתיר את התרגשותה: "עכשו פאשר שם המשפחה המקורי פישר חזר אלינו בדלת האחורית, חשתי חובה להעלות על הכתב את מעשה גבורתה של לינה פישר. וכל אימת שתקראו במגלה תזכרו את אותה קריאת מגלה שנשמעה בזכותה של נערה יהודיה אמיצה".